

Stichting Geschiedenis Fysiotherapie

De ontstaansgeschiedenis van de NVOF

STICHTING GESCHIEDENIS FYSIOTHERAPIE
www.sgfinfo.nl

Tekst: Dr. Anton de Wijer, Huub Vossen PT, MMT.

Orofaciale fysiotherapie

In het beroepsprofiel van de orofaciale fysiotherapeut kan de lezer kennisnemen van de beschrijving van het huidige domein en de specifieke competenties die de orofaciaal fysiotherapeut (OFT'er) heeft.¹

In de 70er jaren van de vorige eeuw is er een leerboek "fysiotherapie voor mond en kaak" van R.F. van Hoof, kaakchirurg, in gebruik.² De relatie tussen de mond- en kaakchirurgie enerzijds en de fysiotherapie anderzijds werd, in tegenstelling tot het buitenland, in Nederland later aangegaan en ontwikkeld. De afdeling fysiotherapie van het Radboud Ziekenhuis Nijmegen heeft dit werk voorzien van kritische kanttekeningen en de in dit boekje beschreven patiënten werden met veel toewijding behandeld door collega mevr. A.W.C. Koop. De grondslag van de Gnathologie werd in dezelfde periode o.a. vastgelegd in het boek "inleiding tot bouw en functie van het kauwstel" geschreven door A.A.D. Derksen en uitgegeven als Academische Paperback in 1968.³

Landelijke werkgroep

Nadat in november 1986 op het KNGF-congres in een dagprogramma aandacht was besteed aan de regio van de schedel/aangezicht/kaak/nek werd in 1987 door de onderwijscoördinatoren van de toen functionerende drie verschillende postacademische opleidingen op het gebied van temporomandibulaire dysfuncties (TMD) de Landelijke

Werkgroep Fysiotherapie en Tandheelkunde (LWFT) opgericht. Het eerste bestuur van de werkgroep bestond uit Ada M.A. Barendrecht- barones van Boetzelaer (**Penningmeester**; † 12-02-2010), drs Marianne Gerritsen (**Secretaris**), Gerard Gerritsen (opleiding Arnhem), dr. Jules Hesse (opleiding Amsterdam), dr. Michel Steenks (tandarts-gnatholoog, opleiding Utrecht) en dr. Anton de Wijer (**Voorzitter**, opleiding Utrecht). De Landelijke Werkgroep is o.a. ontstaan door het feit dat er in de dagelijkse praktijk sprake was van een toenemende vraag naar zorg voor patiënten die naar de fysiotherapeut werden verwezen door de tandarts-specialist en de daarbij opkomende problematiek om klachtenpatronen uit de regio van het gelaat en de kaak effectief te kunnen onderscheiden van klachtenpatronen die veroorzaakt worden vanuit de nek. Tevens werd aandacht besteed aan profielen van hoofdpijn en bijkomende stoornissen dit als gevolg van de sterke overlap van symptoomprofielen mede door de trigemino-cervicale neurogene verbindingen.

Op 25 april 1990 werd de werkgroep getransformeerd tot de Nederlandse Vereniging voor Fysiotherapie in de Tandheelkunde (NVFT). Aanvankelijk waren de klachten aan het kauwstelsel het primaire aangrijpingspunt, maar de werkzaamheden van de orofaciaal fysiotherapeut breidden zich al snel verder

uit. Dit heeft geleid tot een herbezinning op de naamgeving. In maart 2008 is de naam gewijzigd in Nederlandse Vereniging voor Orofaciale Fysiotherapie (NVOF). De NVOF is een lidvereniging van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF).

Internationale samenwerking

In de beginjaren heeft de werkgroep/vereniging intensief contact gehad met de zusterorganisatie in België, de Belgische Vereniging voor Kinesitherapie en Craniomandibulaire Dysfuncties (BVKCMD), die sinds 1989 een parallelle ontwikkeling doormaakte. Deze Belgische Vereniging was vanaf het ontstaan een interdisciplinaire vereniging met leden uit de tandheelkunde, KNO, neurologie en kinesitherapie. In Nederland ontving de LWFT en de latere verenigingen NVFT/NVOF effectieve steun vanuit de tandheelkunde zowel vanuit de beroepsorganisaties zoals de NVGPT (Nederlandse Vereniging voor Gnathologie en Prothetische Tandheelkunde) als vanuit individuele professionals m.n. vanuit de tandheelkundige specialistische hoek waaronder kaakchirurgie. Als inhoudsdeskundig tandheelkundig consulent voor Nederland is dr. Michel Steenks een zeer betrokken adviseur geweest en voor België waren dit Prof. dr. Antoon de Laat en Prof. dr. Jan de Boever. De internationale ontwikkeling binnen de fysiotherapie werd in de 70er jaren van de vorige eeuw binnen WCPT verband vormgegeven door onder andere collega Prof. dr. Mariano Rocabado (Dean Faculty of Rehabilitation Science University Andres Bello Santiago of Chile). De huidige academisering binnen de beroepsgroep, waarbij leden van de NVOF actief betrokken zijn, heeft ertoe bijgedragen dat het domein zich verder kon ontwikkelen tot een brede musculoskeletale Master opleiding met als

uitstroomvariant de orofaciale fysiotherapie.

Beroepscompetentieprofiel

In 2004 werd het eerste beroepscompetentieprofiel (BCP) voor de orofaciale fysiotherapie opgesteld. Dit BCP is behulpzaam geweest bij het inzichtelijk maken van het beroep orofaciale fysiotherapie. De leden van de NVOF hebben in 2005 besloten dat orofaciale fysiotherapie een door het KNGF erkend specialisme moest worden. Zoals eerder aangegeven heeft er in de loop van de tijd een uitbreiding van werkzaamheden plaatsgevonden binnen het domein, zowel in meer indicatiegebieden als in de aard van de werkzaamheden die een orofaciaal fysiotherapeut vervult. De schedel met al zijn verbindingen staat hierbij centraal, waarbij de huidige medisch-specialistische inbreng met name voortkomt uit de tandheelkundige specialismen (met name gnathologie), keel-, neus- en oorheelkunde (met name klachten zoals duizeligheid, aangezichtsverlamming, tinnitus) en hoofd-halschirurgie (met name oncologie, traumatologie, kaakorthopedische ingrepen). Vanuit deze medisch specialismen en patiëntenbelangengroepen (zoals hoofd-halsoncologie) kwam een toenemende vraag om het zorgaanbod van fysiotherapeuten in kaart te brengen daar de bachelor-opgeleide fysiotherapeut geen specifieke kennis en vaardigheden wordt aangereikt om de vraagstelling van deze patiëntenpopulaties aan te kunnen. Inmiddels beslaat de orofaciale fysiotherapie zoals hierboven gemeld meerdere doelgroepen zoals bijvoorbeeld het terrein van de TMD, orofaciale pijn, hoofdpijn, hoofd-hals oncologische nazorg, duizeligheidsrevalidatie, post-traumatische/ -operatieve klachten aan de regio hoofd-hals, nekklachten,

bewegingsstoornissen in het hoofd-
halsgebied en aangezichtsverlammingen.

Impact van deze ontwikkeling

Direct na de oprichting van de LWFT werd mede door een publicatie in het Nederlandse Tandartsenblad (1987) gereageerd door collegae fysiotherapeuten en andere professionals. Het bestuur van de NVGPT ondersteunde deze ontwikkeling vanaf den beginne en is nog steeds een partner van de NVOF in het huidige tijdsbestek. Opleiders vanuit de kaakchirurgie en patiëntvertegenwoordigers lieten weten achter deze ontwikkeling te staan en sindsdien trekken we op enkele fronten gezamenlijk op ten behoeve van de zorg. De orofaciale fysiotherapie opleidingen van Utrecht, Arnhem en Amsterdam hebben in dit traject gepolerd om te kunnen komen tot een gezamenlijk curriculum en een meer directe samenwerking waardoor uiteindelijk het huidige masterprogramma aan de HAN is ontstaan. De Masteropleidingen in de Manuele Therapie kennen inmiddels een aanvullend onderwijsprogramma gericht op orofaciale pijn en kaakdysfuncties. De

samenwerking met de buitenlandse fysiotherapie-specialistische groepen kwam tot stand en de mogelijkheid ontstond om lid te worden van internationaal functionerende verenigingen met een interdisciplinaire insteek zoals bijvoorbeeld de European Academy of Craniomandibular Disorders. Een recente ontwikkeling is ingezet in 2010 waarbij in de driejarige post-initiële klinische en wetenschappelijke training in de gnathologie en orofaciale pijn op de Radboud Universiteit voor het eerst een (orofaciaal) fysiotherapeut is toegelaten. Het opleidingstraject bevestigt de meerwaarde van een directe samenwerking, dat wil zeggen een gezamenlijk spreekuur van fysiotherapeut en tandarts bij complexe problematiek (Top Klinische Zorg). In 2015 is de eerste fysiotherapeut-gnatholoog, dr. Simone Gouw, afgestudeerd en in 2016 volgden twee collega's. Momenteel is een 4e collega in training. In het begin is afgesproken om 6 collega's op te leiden en deze te laten functioneren in grote verwijspraktijken en of centra. Op termijn zal de evaluatie aangeven welke vervolgstappen hierbij wenselijk zijn.

Eén van de eerste in Nederland opgeleide orofaciaal fysiotherapeuten.

Ten slotte dient een dankwoord te worden uitgesproken naar de beroepsgroep en met name het KNGF die het middels ondersteunende subsidies mogelijk hebben gemaakt dat dit domein tot ontplooiing kwam. De door het KNGF in 1987 verstrekte startsubsidie van fl 4500,= maakte het mogelijk om als aftrap een beschrijvend onderzoek te doen naar de orofaciale fysiotherapeutische zorg in de 1^e en 2^e lijns praktijk. Dit blijkt een goede start te zijn geweest.

Refenties

1. Wijer A de, Gouw S, Beurskens C. Beroepsprofiel Orofaciaal Fysiotherapeut, NVOF 2018
2. Hoof van R.F. Fysiotherapie voor Mond en Kaak. Stafleu & Tholen N.V. Leiden. 1972
3. Derksen A.D.D. Inleiding tot bouw en functie van het kauwstelsel. A. Oosthoek's Uitgeversmaatschappij N.V. 1968

Afstudeergroep in de beginjaren van de gnatologie